

DAN RISA - KLARISA

11. junija 2018 so tudi risi dobili svoj mednarodni dan. Pobudo za praznovanje dneva, posvečenega največji evropski divji mački, je prišla s strani mednarodnega projekta LIFE Lynx. Njihov cilj je ohranitev divjih zveri pred izumrtjem. Posneli so tudi dokumentarni film Risova pot kot poklon lovcem, ki so s svojim entuziazmom omogočili, da največja evropska mačka še vedno živi v naših gozdovih. V Sloveniji je alpska populacija risa izumrla že v začetku 20. stoletja. Glavni razlogi za to so bili lov, izguba habitatov in pomanjkanje plena. Leta 1973 se zgodi prva preselitev 6 živali iz slovaškega dela Karpatov v Slovenijo, ki je bila zelo uspešna; živali so se razširile še v sosednje države, na Hrvaško, v Bosno in Hercegovino, Italijo in Avstrijo. Na žalost se je po nekaj desetletjih populacija ponovno začela zmanjševati. Glavna razloga za to sta tudi parjenje v sorodstvu in naključni tok frekvence genov (»genski drift - genetski zdrsk«). Za rešitev populacije so potrebni nujni ukrepi za »gensko« osvežitev in obogatitev obstoječe populacije ter izboljšanje povezanosti z drugimi populacijami risa, zlasti z alpsko.

Klarisa Sipoš je ena izmed umetnic, ki poleg tega, da je zaključila ljubljansko Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje, svojo slikarsko ljubezen povezuje tudi z naravo in z živalmi - zanima jo biologija, predvsem zoologija, saj je zraven umetniškega poklica zaključila še izobraževanje za veterinarskega tehnika.

Povezovanje dvojne ljubezni, torej naravoslovja in družboslovja z združevanjem ljubezni do živali in umetnosti, jo je že v študijskih letih usmerila, da se je odločila, da bo fotorealistična slikarka, saj ji fotorealizem najbolje omogoča raziskovanje skozi slikarski proces. Gre za način slikanja po fotografiji v zelo realistični maniri: slika, po navadi izvedena z oljem ali akvarelom (lahko pa je tudi risba, svinčnik ali digitalna umetnina), nas asociira na fotografijo, saj je tako natančno izrisana, da lahko »začutimo« živalsko krzno, moker smrček ali divji pogled zveri v naravnem habitatu. Fotorealistični stil omogoča vpogled v detajle; natančno lahko opazujemo poglobljene slikarske študije živalske raznolikosti, saj gre po umetniški samorefleksiji za "meditacijo ob pogledu na živalsko kožo, ki namesto krzna izraža resnično hvalnico naravnemu stvarstvu". Kot pravi, je omenjeno precizno slikanje pravzaprav podobno anatomiji ali operaciji pri veterini. Klarisin način upodabljanja omogoča opazovalcu, da ne le prepozna in občuduje slikarske detajle posameznih živali, temveč se zaradi scenske postavitve ter vpetosti živali v naturalistične situacije, ki jim narekujejo določena občutja, z njimi tudi poistoveti ter začuti notranjo vsebnost, morda celo dušo tega živega bitja, njegov strah ali pogum, nemoč ali boj za preživetje.

V umetnostni zgodovini zahodne Evrope je bil motiv živali prisoten od nekdaj. Ene prvih tovrstnih podob, s katerimi se srečamo že v obdobju prazgodovine, torej v jamskih slikarijah, so predstavljale starodavna svetišča, saj so živali ljudem omogočale preživetje, zagotavljale so jim hrano, oblačila in še veliko več. Na mozaikih in stenskih slikah, ki so jih našli v Pompejih in drugih rimskih naselbinah, so prav tako upodobljena številna živalska bitja. Celo v »mračnem« srednjem veku so živali še naprej imele svoje mesto v umetnosti, a so bile v obliki verskih del obravnavane predvsem simbolično. Omeniti velja še motive živali, posebej razširjene v iluminiranih rokopisih, predvsem v inicialkah, s čimer se je razvila prava živalska ornamentika. V renesansi pa se motivika živali začne obravnavati kot »resna tema«: vzrok za to so bila predvsem nova geografska odkritja, saj so znanstveniki, ki so začeli proučevati zoologijo in naravo kot tako, za upodabljanja novih živalskih vrst potrebovali ilustratorje. Znani renesančni umetniki, kot so Andrea Mantegna, Leonardo da Vinci ali Albrecht Dürer, ki so se študiozno zanimali za svet okoli sebe, so vsi producirali odlične živalske študije. Stoletje pozneje, v obdobju baroka, so številni umetniki polnili ogromna platna z eksotičnimi pticami v eksotičnih pokrajinah, pa tudi z udomačenimi živalmi najrazličnejših vrst. Tako se je iz bolj znanstvenega pristopa k preučevanju živali v poznem šestnajstem in sedemnajstem stoletju razvila tako imenovana *wildlife art*, torej »umetnost divjega življa«. Izraz se je uveljavil v Združenih državah Amerike in se hitro prenesel v Anglijo ter razširil po Evropi.

In tukaj najdemo tudi umetnico Klariso Sipoš. Klarisina dela reprezentirajo njeno artistično razklanost med slikarstvom in naravo. Umetnica s svojimi motivi v slikarstvu konstantno opozarja na problematiko slovenskih avtohtonih živali ter ogroženih živali v divjini. Gre za prepletanje avtoričinega občutenja bistva določene živalske vrste, vsebinsko analizo posameznih živali, meditacijo ob naravnih lepotah, katerim skozi slikarski medij vsakič znova osmisli biološke značilnosti in združuje prvinskost njihovega animaličnega nagona s skoraj sakralnim spoštovanjem čudovitosti življenja, božanske živosti kot take.

Sipoševa pri slikanju uporablja akril in olje, predvsem pa kombinacijo obojega. Slika v plasteh, s tankimi nanosi, ki jih zaključí s četrtem ali šele petim nanosom barve. Za natančnost in fine detajle uporablja tanke sintetične čopiče, ki omogočajo fotorealistično slikanje - izrisovanje drobnih posameznosti, ki naredijo sliko dinamično ter ji vlijejo življenjski pulz.

Klarisa Sipoš je slikarska raziskovalka. Skozi umetnost se pogloblja v biologijo, z opazovanjem sveta zoologije pa izraža lasten odnos do svetosti življenja. Združuje posvetno in sakralno, biološko in duhovno, realno in imaginarno. Z upodobitvami živali slavi kozmos in njegovo prečudovito lepoto, lepoto, ki jo lahko – kar se je tako očitno potrdilo pri slovenskem avtohtonem risu - čez noč izgubimo. Živali na njenih slikah v tišini tulijo, rjovejo ob našem brezbriznem življenju ter predvsem opozarjajo na to, da imajo kljub nižji stopnji na evolucijski verigi pravico do od človeka karseda neodvisnega obstoja.

O umetnici:

Klarisa Sipoš, rojena 1991 na Ptuj, ustvarja predvsem v mediju slikarstva. Njena želja po vizualnem upodabljanju jo je popeljala na študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Spomladi leta 2016 je magistrirala iz smeri slikarstva z magistrsko nalogo: »Pojav dejavnega pogleda med človekom in živaljo znotraj in izven umetniškega polja. Raziskovanje teorije pogleda skozi meditativno-intimne slikarske stvaritve«.

Zadnja leta z uporabo novih tehnik in nove tehnologije poskuša nagovoriti sodobnega gledalca ter s tem izraziti svoj pogled na sodobne problematike, kot je izumiranje živalskih vrst in ekološka kriza. Njen glavni tematski poudarek v umetniških delih so divje živali.

V želji po nadgradnji znanja zoologije in anatomije živali je leta 2017 zaključila še dokvalifikacijo za veterinarskega tehnika v Mariboru.

Poleg slikarstva se ukvarja še z ilustracijo, veterino in športom (kolesarstvo, tek).

Trenutno dela v Ljubljani v Studiu Sipoš.

Izjava umetnice:

»V moji slikarski karieri slikam tudi druge motive, kot so portreti ljudi, slikam na različne podlage, kot so na primer fasade kapelic. Tudi manjši, nezahtevni kipci dobijo novo podobo izpod mojih rok. Ilustriranje knjig pa je nekaj, kar me spremlja že več let.«

Nina Jeza,

umetnostna zgodovinarica in kustosinja